

Załącznik
do Uchwały Nr .....
Rady Miejskiej w Ornecie
z dnia .....

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY DOMOWEJ ORAZ OCHRONY OSÓB
DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ**

Gminy Orneta na lata 2024 – 2028

Spis treści

I.	Wstęp
II.	Podstawy prawne opracowania Programu
III.	Definicje związane z przemocą domową
IV.	Diagnoza społeczna
V.	Analiza SWOT
VI.	Cele Programu, obszary i kierunki działań
VII.	Przewidywane efekty realizacji Programu
VIII.	Adresaci Programu
IX.	Realizatorzy Programu
X.	Sposób monitorowania i sprawozdawczości
XI.	Miejsce i czas realizacji Programu
XII.	Finansowanie Programu

I. WSTĘP

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 424) do zadań własnych gminy należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej wyznacza cele i kierunki działań gminy w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej w perspektywie programowej obejmującej lata 2024-2028. Dokument stanowi zaktualizowaną wersję „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025”, który został przyjęty do realizacji na mocy Uchwały NR BRM.0007.12.2021 Rady Miejskiej w Ornecie z dnia 31 marca 2021 r. Potrzeba aktualizacji Programu wynika wprost z nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, która weszła w życie 22 czerwca 2023 roku. W celu budowania systemu przeciwdziałania przemocy domowej wymagane są zmiany dostosowujące dokumenty samorządów wszystkich szczebli do nowych przepisów prawa oraz nowego nazewnictwa.

Program zakłada skuteczną profilaktykę skierowaną na najważniejsze czynniki ryzyka wystąpienia przemocy domowej, poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb na temat zjawiska przemocy domowej, podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy domowej, interwencję i wsparcie w sytuacji przemocy jak również wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej. Szeroka oferta pomocy ma umożliwić dopasowany do potrzeb dostęp do różnych form wsparcia, zarówno osobom doświadczającym przemocy jak i osobom podejrzanym o jej stosowanie. Doskonalenie opracowanych procedur i polityk dotyczących przemocy domowej ma natomiast przyczynić się do jeszcze większej integracji i skuteczności systemu pomocowego na rzecz mieszkańców i mieszkank Ornety. Nadrzędnym działaniem jest szybkie rozpoznanie zjawiska przemocy domowej, a następnie przywrócenie osobom doznającym przemocy zdolności w zakresie godnego i bezpiecznego funkcjonowania, dlatego też zakłada się aktywne włączenie w realizację Programu wszelkie służby, podmioty lecznicze m.in. poradnie rodzinne, przychodnie zdrowia oraz organizacje pozarządowe.

Diagnostyczna część dokumentu prezentuje charakterystykę gminy oraz dane dotyczące skali oraz charakteru zjawiska przemocy w Gminie Orneta. Strategiczna część Programu, wyznacza cele, obszary i kierunki działań do realizacji w przyjętej perspektywie programowej, wskazuje przebieg procesu monitorowania Programu oraz źródła jego finansowania.

Przemoc jest zjawiskiem występującym powszechnie w naszym społeczeństwie i dotyka osoby o różnym statusie społecznym. Zgodnie z Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 - 2030 przyjętym w listopadzie 2023 roku „przemoc domowa jest w Polsce, podobnie jak

w innych krajach jednym z głównych problemów społecznych, który wymaga podejmowania szeroko zakrojonych działań przeciwdziałających temu zjawisku”¹. Badania i statystyki wskazują, że wpływ na występowanie przemocy ma: dziedziczenie wzorca przemocy ze środowiska pochodzenia, uzależnienie od alkoholu lub jego nadużywanie a także coraz częściej używanie substancji psychoaktywnych². Przyczyny stosowania przemocy to nie tylko uzależnienie od alkoholu, lecz mogą one wynikać z przyczyn osobistych, frustracji, stresu, zaburzeń psychicznych, braku więzi emocjonalnych. Ponadto przyczyn tego zjawiska można także dopatrywać się w tradycjach, zwyczajach i przekonaniach funkcjonujących w społeczeństwie w którym żyjemy. Przemoc domowa jest zjawiskiem trudnym do ujawnienia w związku z tym, że osoby doświadczające przemocy boją się, wstydzą, często nie wierzą w skuteczność pomocy. Nie bez znaczenia jest fakt, że „ofiary” i „sprawcy” łączą bliskie więzi rodzinne i emocjonalne. Przemoc domowa bardzo często jest przyczyną poważnych trudności osobistych, społecznych i zdrowotnych, niejednokrotnie też prowadzi do naruszeń norm moralnych i prawnych. Osobami dotkniętymi przemocą domową są zarówno dorośli, jak i dzieci, natomiast osobami stosującymi przemoc są zazwyczaj osoby dorosłe - zdecydowanie częściej mężczyźni niż kobiety.

„Przeciwdziałanie przemocy domowej na wszystkich jej płaszczyznach i w różnym zakresie jest powinnością wielu podmiotów, poczynwszy od organów władzy publicznej, przez wyspecjalizowane instytucje i organizacje utworzone w celu jej zwalczania, na indywidualnych obywatelach kończąc. Niezależnie od woli współpracy między instytucjami czy osobami prywatnymi, warunkiem koniecznym skutecznego przeciwdziałania przemocy domowej jest przyjęcie odpowiednich regulacji prawnych, a także efektywna polityka karna i społeczna, które będą stanowić podstawę działania zarówno tych, na których ciąży prawny obowiązek, jak i tych, którzy realizując społeczny obowiązek, pragną nieść pomoc i wsparcie osobom krzywdzonym.”

*Z uzasadnienia projektu zmian ustawy o przeciwdziałaniu
przemocy domowej; 2023 r.*

---

¹Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030, Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030. (M. P. 2023 poz.1232)

²Ibidem.

II. Podstawy prawne opracowania Programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024 – 2028 będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483),
- 2) Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 17 z późn. zm.),
- 3) Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Postępowania Karnego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 37 z późn. zm.),
- 4) Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 424),
- 5) Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 z późn. zm.),
- 6) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901, z późn. zm.),
- 7) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.),
- 8) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.),
- 9) Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939 z późn. zm.),
- 10) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 571 z późn. zm.),
- 11) Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2023 poz. 1550 z późn. zm.),
- 12) Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (t.j. Dz. U. z 2023 poz. 1304 z późn. zm.),
- 13) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 06 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r., poz. 1870).

Treść i postanowienia zawarte w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej są spójne z Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 przyjętym Uchwałą nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (M. P. 2023 poz.1232).

Program wpisuje się w następujący dokument strategiczny: Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Orneta na lata 2016-2025 przyjęta Uchwałą Nr BRM.0007.19.2016 Rady Miejskiej w Orniecie z dnia 27 kwietnia 2016 r.

III. Definicje związane z przemocą domową

Przemoc domowa – w świetle ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej – to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej" (art. 2 ust. 1 pkt 1).

Do najczęstszych i wymienionych w aktualnie obowiązujących formularzach „Niebieska Karta” form przemocy domowej należą³:

⑩ **przemoc fizyczna:** bicie, szarpanie, kopanie, duszenie, popychanie, obezwładnianie, popychanie, uderzanie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, wykręcanie rąk, ciągnięcie za włosy, itp.;

⑩ **przemoc psychiczna:** izolowanie, wyzywanie, ośmieszanie, grożenie, krytykowanie, poniżanie, wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, demoralizowanie, ciągłe niepokojenie, upokarzanie, zawstydzanie, itp.;

⑩ **przemoc seksualna:** zmuszanie do obcowania płciowego, innych czynności seksualnych, itp.;

⑩ **przemoc ekonomiczna:** nielożenie na utrzymanie osób, wobec których istnieje taki obowiązek, niezaspokajanie potrzeb materialnych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych oraz ich sprzedawanie, itp.;

⑩ **przemoc za pomocą środków komunikacji elektronicznej:** wyzywanie, straszenie, poniżanie osoby w Internecie lub przy użyciu telefonu, robienie jej zdjęcia lub rejestrowanie filmów bez jej zgody, publikowanie w Internecie lub rozsyłanie telefonem zdjęć, filmów lub tekstów, które ją obrażają lub ośmieszają, itp.;

⑩ **inne formy przemocy:** np. zaniedbanie, niezaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych, psychicznych i innych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania,

---

³Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 06 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r., poz. 1870).

wynoszenie sprzętów domowych i ich sprzedawanie, pozostawianie bez opieki osoby, która z powodu choroby, niepełnosprawności lub wieku nie może samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb, zmuszanie do picia alkoholu, zmuszanie do zażywania środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków, itp.

Osoba doznająca przemocy domowej - w świetle ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej, to:

- a) mąż, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- b) wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- c) rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- d) osoby pozostające w stosunku przysposobienia i jej mąż oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- e) osoby pozostające obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- f) osoby wspólnie zamieszkujące i gospodarujące oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- g) osoby pozostające obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- h) małoletni

– wobec których jest stosowana przemoc domowa.

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa wyżej.

Świadek przemocy domowej – należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

Osoba stosująca przemoc domową - to osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec osób, o których mowa powyżej.

Obecnie obowiązujące rozwiązania prawne, zawarte w procedurze „Niebieskie Karty” (dalej także „NK”), nie wymagają zgody osoby doznającej przemocy domowej, ani osoby stosującej przemoc domową na prowadzenie „NK”. Wprowadzono zasadę realizacji „NK”, według miejsca zamieszkania osoby doznającej przemocy domowej. Obowiązkiem GDP (grupy diagnostyczno-pomocowej) jest zawiadomienie osoby podejrzanego o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność. Jeżeli realizacja procedury „Niebieskie Karty” napotyka trudności, każdemu członkowi grupy diagnostyczno-pomocowej przysługuje prawo wystąpienia do wojewody z wnioskiem o wskazanie innej gminy właściwej. Zakończenie procedury „Niebieskie Karty” następuje w przypadku ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia, że zaprzestano dalszego stosowania przemocy (lub rozstrzygnięcia o braku

zasadności podejmowania działań). Dodatkowo wprowadzono obowiązek monitorowania sytuacji osób uczestniczących w procedurze „Niebieskie Karty” przez okres 9 miesięcy po jej zakończeniu.

Ustawa z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 2890) poszerza katalog zakazów wobec osób stosujących przemoc, który obejmuje:

- 1) zakaz zbliżania się do osoby doznającej przemocy – gdy osoba stosująca przemoc domową swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy domowej stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby doznającej tej przemocy;
- 2) zakaz kontaktowania się z osobą doznającą przemocy – gdy osoba stosująca przemoc domową swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy domowej stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby doznającej przemocy, a także gdy osoba stosująca przemoc domową nęka ją za pomocą środków komunikacji elektronicznej na odległość, wzbudzając u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie narusza jej prywatność;
- 3) zakaz wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do którego uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, miejsca pracy lub innego miejsca, w których zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, oraz przebywania na tym terenie – jeżeli osoba dotknięta doznającą przemocy domowej uczęszcza do szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, uprawia sport lub pracuje.

Wszystkie wskazane wyżej zakazy wobec osoby stosującej przemoc domową będą mogły być wydane przez: Policję lub Żandarmerię Wojskową, sąd – w postanowieniu o udzielenie zabezpieczenia lub w postanowieniu o zobowiązaniu do opuszczenia mieszkania lub zakazie zbliżania się do niego, o zakazie zbliżenia się do osoby dotkniętej przemocą, kontaktowania się z nią, lub wstępu do miejsc, w których ta osoba przebywa. Zakazy, do których wydania uprawniona jest Policja lub Żandarmeria Wojskowa tracą moc po upływie 14 dni od dnia ich wydania, chyba że sąd udzielił zabezpieczenia, którym zostały one przedłużone. Przy obliczaniu terminu nie uwzględnia się dnia, w którym zakazy zostały wydane. Zakazy tracą także moc, w przypadku gdy po ich wydaniu wobec osoby stosującej przemoc domową zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania. Policjant może wydać nakaz opuszczenia mieszkania, a także każdy z pozostałych zakazów (które mogą być zastosowane łącznie):

- 1) podczas interwencji podjętej we wspólnie zajmowanym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu lub
- 2) w związku z powzięciem informacji o stosowaniu przemocy domowej, w szczególności zgłoszenia przez:
  - osobę dotkniętą przemocą domową lub
  - kuratora sądowego lub pracownika jednostki organizacyjnej pomocy społecznej w związku z wykonywaniem ustawowych obowiązków.

Co istotne, Żandarmerii Wojskowej przyznano uprawnienia analogiczne do przysługujących Policji w odniesieniu do osób stosujących przemoc domową, które są żołnierzami pełniącymi czynną służbę wojskową. Jeśli natomiast wobec takich osób ze swoich uprawnień skorzysta Policja, jest zobowiązana niezwłocznie zawiadomić właściwą jednostkę organizacyjną Żandarmerii Wojskowej.

Osoba doznająca przemocy domowej może wystąpić do sądu z wnioskiem o:

- 1) zobowiązanie osoby stosującej przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia,
- 2) wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia,
- 3) zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą domową,
- 4) zakazu kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej,
- 5) zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, i przebywania na tym terenie.

W art. 12 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej dodano punkt 4a i 4b oraz ust. 8, co oznacza zmiany w procedurze zapewnianiu dziecku ochrony przed przemocą domową przez pracownika socjalnego. Przed podjęciem decyzji o interwencji na podstawie art. 12 a pracownik socjalny w uzgodnieniu z funkcjonariuszem Policji, a także lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarzką dokonuje oceny ryzyka zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka w kwestionariuszu szacowania ryzyka zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka. W przypadku zapewnienia ochrony - dziecku udziela się wsparcia psychologa.

Zjawisko przemocy domowej należy zatem analizować przyjmując perspektywę indywidualną, systemową lub społeczną. Perspektywa indywidualna, to spojrzenie przez pryzmat osoby doznającej przemocy lub przez pryzmat osoby stosującej przemoc domową. Perspektywa systemowa to ukazanie możliwych form wsparcia dla osób uwięzionych w przemoc oraz opis metod wsparcia. Natomiast perspektywa społeczna, to odbiór społeczny zjawiska przemocy domowej, postawy członków lokalnej społeczności wobec aktów przemocy.

Przemoc jest zjawiskiem występującym powszechnie w naszym społeczeństwie, dotyka osoby o różnym statusie społecznym i należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych i szkodliwych społecznie.

IV. Diagnoza społeczna

Charakterystyka Gminy Orneta

Gmina Orneta położona jest w północnej części województwa warmińsko – mazurskiego w powiecie lidzbarskim. Gmina ma charakter miejsko - wiejski, obejmując swym zasięgiem miasto Orneta oraz 25 miejscowości: Augustyny, Bażyny, Bażyny, Biały Dwór, Bogatyńskie, Chwałecin, Dąbrówka, Drwęczno, Gieduty, Henrykowo, Karbowo, Karkajmy, Klusajny, Krosno, Krzykały, Kumajny, Lejlawki Wielkie, Miłkowo, Mingajny, Nowy Dwór, Opin, Osetnik, Ostry Kamień, Wojciechowo, Wola Lipecka, które tworzą 21 sołectw. Miasto zajmuje powierzchnię 963 ha, a gmina 23.460 ha. Powierzchnia całkowita gminy obejmuje obszar 24.423 ha. Ogólna gęstość zaludnienia wynosi ok. 50 os/km². Orneta leży na skrzyżowaniu tras wojewódzkich: 507 (Dobre Miasto – Braniewo), 513 (Pasłęk – Lidzbark Warmiński), 528 (Morąg – Orneta). Tereny gminy stanowią obszar o charakterze rolniczym z udziałem gospodarki leśnej.

Według danych Ewidencji Ludności Urzędu Miejskiego w Ornece, na dzień 31.12.2023 r. w Gminie Orneta zameldowanych było **10 902 osób**, z czego miasto Orneta – 7 885 osób, Gmina Orneta - 3 017 osób. Ważne pod względem sytuacji społecznej jest zjawisko starzejącego się społeczeństwa; liczba osób w wieku emerytalnym na terenie miasta i gminy Orneta wynosi 2 561 osób (K- 1716, M -845) tj. 23,49% ogółu mieszkańców gminy.

Tabela 1. Stan ludności Gminy Orneta z podziałem na płeć, wiek i miejsce zamieszkania w 2023 roku.

ROK 2023										
L.p.	Miejsce zamieszkania	Płeć			Wiek					
		Ogółem	żeńską K	męską M	K 0-15 lat	M 0-15 lat	K 16-60 lat	M 16-65 lat	K powyżej 60 lat	M powyżej 65 lat
1.	miasto	7885	4186	3699	582	557	2240	2488	1364	654
2.	gmina	3017	1442	1575	234	274	856	1110	352	191
Razem		10902	5628	5274	816	831	3096	3598	1716	845

Źródło: Dane statystyczne Urzędu Miejskiego w Ornece

Dominującym problemem Gminy Orneta jest bezrobocie. Problem bezrobocia w zdecydowanej mierze dotyczy populacji kobiet aniżeli mężczyzn. Brak zatrudnienia nie pozwala wielu rodzinom i osobom na zaspokajanie potrzeb niezbędnych do ich samodzielnej egzystencji. Jest również przyczyną powstawania dysfunkcji w rodzinach, degradacji społecznej środowisk a nawet patologii.

W 2023 roku jak i w latach wcześniejszych dominującym powodem przyznawania świadczeń pomocy społecznej było bezrobocie. Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. stopa bezrobocia w powiecie lidzbarskim wynosiła 10,3% (rok 2022 –11,3%), dla porównania w województwie Warmińsko - Mazurskim 8,3 %, w kraju 5,1%.

W miarę przedłużania się okresu pozostawania bez pracy, problemy dysfunkcji i degradacji społecznej środowisk nasilają się i rodzą takie zjawiska jak: ubóstwo, frustracja, marginalizacja, wycofanie się z życia społecznego. Skalę problemów związanych z funkcjonowaniem osób i rodzin w Gminie Orneta można określić w oparciu o dane własne MGOPS, które statystycznie obrazują zakres udzielanej rodzinom pomocy socjalnej, z uwagi na występujące w rodzinach potrzeby, których nie są one w stanie samodzielnie zaspokoić. Dane obrazuje Tabela 2.

Tabela 2. Rodziny korzystające z pomocy społecznej – powody przyznania pomocy społecznej

L.p.	Powód pomocy	Liczba rodzin						Liczba osób w rodzinach		
		ogółem			w tym: na wsi					
		2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
1.	ubóstwo	249	241	224	106	96	89	486	467	421
2.	sieroctwo	0	1	1	0	1	1	0	4	4
3.	bezdomność	3	6	7	0	0	0	3	6	7
4.	bezrobocie	310	280	255	101	85	80	781	685	605
5.	niepełnosprawność	160	146	129	45	42	38	339	211	199
6.	długotrwała lub ciężka choroba	223	231	218	55	57	44	318	337	303
7.	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego	74	72	62	21	22	19	264	250	238
	w tym: rodziny niepełne	49	45	34	12	15	9	146	135	109
	rodziny wielodzietne	22	19	21	7	6	8	115	102	118
8	przemoc domowa	17	22	12	3	4	4	48	95	40
9	potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10.	alkoholizm	64	62	56	16	17	17	85	77	64
11.	narkomania	2	3	1	1	1	1	2	3	1
12.	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	6	5	10	2	1	2	10	7	11
13.	trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14.	zdarzenie losowe	15	3	1	4	0	0	34	5	1
15.	sytuacja kryzysowa	9	10	1	2	3	0	8	16	1
16.	klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło danych: Sprawozdania Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej za lata 2021 - 2023

Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie

W 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej było realizowane badanie pn. „Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie”, które pokazało, że zwiększa się świadomość Polaków na temat zjawiska przemocy domowej, jak i na temat mechanizmów doznawania przemocy. Na poziomie deklaracyjnym zdecydowana większość Polaków nie myśli o przemocy domowej w sposób stereotypowy i potrafi zidentyfikować zachowania, które świadczą o występowaniu przemocy. Badanie pokazało, że ok. 85%–90% Polaków identyfikuje różne sytuacje, które świadczą o występowaniu przemocy jako nieakceptowalne, co może świadczyć o coraz większej świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej. Nadal jednak około 10% dorosłych osób uznaje różnego rodzaju przemocowe zachowania za normalne. Kobiety i mężczyźni nieco różnią się w tym, jak postrzegają przemoc. W największym stopniu w odniesieniu do stwierdzenia „Rodzice mają prawo bić swoje dzieci”, z którym zgadza się 13% mężczyzn i 5% kobiet. Ogólną regułą jest to, że mężczyźni w większym zakresie akceptują dopuszczalność analizowanych w badaniu przejawów przemocy. Najbardziej kontrowersyjna opinia na temat przemocy domowej to stwierdzenie „Ofiary przemocy domowej akceptują swoją sytuację”. W tym przypadku Polacy są podzieleni niemal po równo – około 40% zgadza się z tym poglądem i tyle samo nie zgadza, pozostałe osoby nie mają wyrobionego zdania. Osoby, które uważają, że z różnych powodów lepiej nie wtrącać się w życie rodzin doznających przemocy, stanowią około kilkunastu procent ogółu społeczeństwa. Zdaniem ekspertów w praktyce waga tego problemu jest większa, bo ludzie, którzy realnie obserwują przemoc w swoim otoczeniu, rzeczywiście boją się reagować lub też nie wiedzą, co powinni zrobić. Z tego względu działania edukacyjne i kampanie społeczne powinny koncentrować się również na świadkach przemocy i na tym, jak należy reagować w sytuacji bycia świadkiem przemocy.

Dane statystyczne – Gmina Orneta

Przemoc domowa w gminie Orneta, jest jednym z problemów społecznych, który wymaga podejmowania szeroko zakrojonych działań przeciwdziałających temu zjawisku. Duży wpływ na stosowanie przemocy domowej ma dziedziczenie wzorca przemocy ze środowiska pochodzenia. Dzieci wychowujące się w środowisku domowym z problemem przemocy przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub ofiarami. Uczą się, że sposobem rozwiązywania konfliktów jest przemoc. Wpływ na stosowanie przemocy domowej może mieć także uzależnienie od alkoholu lub jego nadużywanie. Alkohol osłabia kontrolę nad zachowaniem i zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności. Uzależnienie od alkoholu nie zwalnia z odpowiedzialności za swoje czyny, mimo że osoby stosujące przemoc często wykorzystują fakt bycia nietrzeźwym jako czynnik usprawiedliwiający ich zachowanie.

Tabela 3. Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę w latach 2021–2023

	Liczba Niebieskich Kart -A wszczynających procedurę „Niebieskiej Karty”		
	2021	2022	2023
OGÓŁEM	22	18	7
W tym wypełnione przez przedstawicieli Policji	22	13	3
W tym wypełnione przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	0	4	3
W tym wypełnione przez przedstawicieli komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	0	0	0
W tym wypełnione przez przedstawicieli oświaty	0	1	1
W tym wypełnione przez przedstawicieli ochrony zdrowia	0	0	0

Należy odnotować, że liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A” spadła w stosunku do 2021 r. (o 4), w stosunku do 2022 r. (o 11). Powyższe może wskazywać na skuteczność szeroko zakrojonych działań profilaktycznych oraz rozpowszechniania wiedzy w środowisku lokalnym na temat zjawiska przemocy oraz działań realizowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. Instytucją, która najczęściej uruchamiała procedurę „Niebieskie Karty” w 2023 roku była Policja (3) i Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (3). Do sporadycznych przypadków należało uruchomienie procedury przez pracowników oświaty (1).

Ideą systemu przeciwdziałania przemocy domowej jest kompleksowa i skoordynowana działalność ukierunkowana na zdiagnozowanie przyczyn i zniwelowanie skutków występowania przemocy. Holistyczne podejście obejmuje całokształt procesów zachodzących w środowisku domowym z problemem przemocy, zatem konieczne jest pojmowanie rodziny, jako pewnego systemu oddziałujących na siebie elementów, które dążą do uzyskania równowagi. Stąd ważne jest podejmowanie działań zarówno na rzecz osób doznających przemocy, jak i tych, które ją stosują. Warunkiem prowadzenia skutecznej walki z problemem przemocy domowej jest kooperacja wielu instytucji oraz interdyscyplinarność podejmowanych przez nie działań. Wszystkie instytucje i placówki w gminie powinny podejmować ścisłą współpracę tworząc tym samym efektywny system profesjonalnego wsparcia dla osób doznających przemocy.

Na terenie Gminy Orneta funkcjonują służby, które prowadzą działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy domowej, takie jak np.: Zespół Interdyscyplinarny, Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Obszar działań wymienionych instytucji obejmuje w szczególności: konsultacje, poradnictwo, terapię osób uzależnionych, ofiar i sprawców przemocy, działania w ramach procedury Niebieskie Karty, udzielanie wsparcia finansowego, przygotowywanie i realizację społecznych kampanii edukacyjnych, informowanie na temat dostępnych usług pomocowych, edukację dotyczącą zjawiska przemocy oraz wiele innych.

W Gminie Orneta od 2005 roku funkcjonuje Punkt Informacyjno - Konsultacyjny dla Osób Doświadczających Przemocy Domowej. Podstawowym celem jego działalności jest udzielanie wszechstronnej pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej dla osób i rodzin doznających przemocy domowej.

Tabela 4. Punkt Informacyjno - Konsultacyjny dla Osób Doświadczających Przemocy Domowej przy MGOPS w Orniecie – liczba porad i konsultacji w 2023 r.:

Psycholog	Ogółem 73			Z tego dot. Przemocy:
Liczba porad i konsultacji	W tym kobiety	Ogółem	30	11
		W tym niepełnosprawni	15	0
		W tym starsze	11	0
	W tym mężczyźni	Ogółem	15	1
		W tym niepełnosprawni	15	0
		W tym starsze	12	0
	W tym dzieci	Ogółem	28	3
		W tym niepełnosprawne	0	0
				Tylko przemoc 15

Konsultant ds. przemocy w rodzinie	Ogółem 121			Z tego dot. Przemocy:
Liczba porad i konsultacji	W tym kobiety	Ogółem	64	32
		W tym niepełnosprawni	1	5
		W tym starsze	22	14
	W tym mężczyźni	Ogółem	27	15
		W tym niepełnosprawni	0	0
		W tym starsze	15	13
	W tym dzieci	Ogółem	30	17
		W tym niepełnosprawne	1	1
inne				Tylko przemoc 64

Prawnik	Ogółem 22			Z tego dot. Przemocy:
Liczba porad i konsultacji	W tym kobiety	Ogółem	20	8
		W tym niepełnosprawni	4	0
		W tym starsze	2	2
	W tym mężczyźni	Ogółem	2	0
		W tym niepełnosprawni	0	0
		W tym starsze	0	1

	W tym dzieci	Ogółem	0	0
		W tym niepełnosprawne	0	0
inne				Tylko przemoc 8

W przypadku przemocy niebagatelne znaczenie posiadają działania podejmowane przez służby mundurowe, w szczególności Policję oraz Straż Miejską. Policja realizuje nie tylko działania prewencyjne (polegające na zapewnieniu mieszkańcom bezpieczeństwa), ale również odpowiedzialna jest za przeprowadzenie interwencji w miejscu zamieszkania, odbywanie wizyt dzielnicowych w miejscu zamieszkania i przeprowadzenie rozmów profilaktyczno - ostrzegawczych. Rolą Straży Miejskiej jest m.in. przeciwdziałanie przemocy poprzez zbieranie i przekazywanie informacji uprawnionym podmiotom, udzielanie pomocy i asystowanie podczas interwencji.

Tabela 5. Liczba podjętych interwencji w latach 2021-2022-2023 roku przez przedstawicieli Komisariatu Policji w Ornece

Komisariat Policji w Ornece	2021	2022	2023
Interwencje domowe dotyczące przemocy domowej	14	99	52
Orzeczone dozory	0	3	0
Wydane zakazy zbliżania się	3	5	2
Wydane nakazy opuszczenia wspólnie zajmowanego lokalu	0	0	2

Tabela 6. Działalność Straży Miejskiej w Ornece w latach 2021-2023

Straż Miejska w Ornece	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Liczba interwencji:	1443	1235	632
Obszary interwencji:	Miejsca publiczne	Miejsca publiczne	Miejsca publiczne
zakłócanie porządku publicznego i spokoju	18	11	15
zagrożenia w ruchu drogowym	38	36	53
ochrona środowiska i gospodarka odpadami	89	66	83
zagrożenia życia i zdrowia	10	8	6
zagrożenia pożarowe	2	0	1
awarie techniczne	1	3	7

zwierzęta	92	89	96
odłowione bezpańskie psy i koty	23	26	41
udzielone pouczenia	123	167	178
nałożone mandaty karne	70	55	41
pozostałe zgłoszenia	39	807	23
wnioski skierowane do sądu	11	7	6
wspólne patrole z funkcjonariuszami Policji	46	69	16
przeprowadzone pogadanki	4	2	5

W obszarze wsparcia dzieci i młodzieży oraz ich rodziców szczególną rolę odgrywają placówki oświatowe w tym Poradnia Psychologiczno -Pedagogiczna. Placówki ochrony zdrowia prowadzą diagnostykę, udzielają pełnej informacji o możliwościach pomocy i wsparcia, prowadzą terapię, a także realizują procedurę Niebieskie Karty.

Ważnym elementem systemu jest profesjonalizacja służb. W tym celu w ramach Programu prowadzone są szkolenia dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej np. pracowników socjalnych, funkcjonariuszy Policji, kuratorów, przedstawicieli oświaty czy służby zdrowia. Szkolenia w większości dotyczyły głównie budowania lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy domowej w oparciu o współpracę zespołów interdyscyplinarnych, dotyczyły również takich zagadnień jak: prawne aspekty przeciwdziałania przemocy, diagnozowania przemocy domowej, pomoc osobom pokrzywdzonym, pracy z rodziną wieloprotęgową, pracy z dzieckiem krzywdzonym, pracy z osobami doświadczającymi przemocy domowej w tym z osobami starszymi i niepełnosprawnymi.

V. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT to jedna z najpopularniejszych technik analitycznych, służąca do porządkowania informacji. Skupia się ona głównie na odpowiedzi na pytania: Czy obecny stan zasobów gminy stanowi silną czy słabą stronę, tzn. czy jest czynnikiem ułatwiającym, czy utrudniającym rozwój? Jakie szanse i zagrożenia dla gminy płyną z jej kontaktów z bliższym lub dalszym otoczeniem?

Analiza tych czynników pozwala na ocenę, jaki typ działań jest najbardziej użyteczny w osiągnięciu założonych celów.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Realizacja celów strategicznych i operacyjnych	• Ubóstwo

<p>wynikających z dokumentów strategicznych: Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Orneta, Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii uchwalanego, co roku przez Radę Miejską; Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Orneta;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Infrastruktura: Działalność Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego przy GKRPA, Działalność Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego dla Osób Doznających Przemocy Domowej przy MGOPS • Profesjonalizm i aktywna współpraca instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej; • Wsparcie rodziny przez asystenta rodziny; • Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego; • Powoływanie grup diagnostyczno - pomocowych realizujących indywidualny plan pomocy rodzinom dotkniętym przemocą domową; • Wystarczająca ilość i dobra jakość funkcjonowania placówek opiekuńczych i oświatowych w gminie; • Aktywizacja społeczna i zawodowa świadczeniobiorców ośrodka pomocy społecznej; • Funkcjonowanie Stacji Joannitów; • Rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna; • Działalność organizacji pozarządowych; • Ogólnodostępne wydarzenia lokalne umożliwiające spędzenie czasu wolnego realizacja zajęć o charakterze edukacyjnym i profilaktycznym. • Duża aktywność projektowa Gminy, Jednostek Gminnych i Organizacji Pozarządowych pozyskujących środki zewnętrzne. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wysoki poziom długotrwałego bezrobocia • Wysokie koszty utrzymania rodzin • Dysproporcje ekonomiczne i intelektualne • Niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych • Brak zaplecza zabezpieczającego egzekucje eksmisji sprawców przemocy domowej • Utrudniony dostęp do specjalistycznych usług medycznych w zakresie ochrony zdrowia, • Brak gotowości rodzin do zmiany stylu życia, bierna postawa wobec problemów występujących w rodzinie, niechęć do nawiązania współpracy z placówkami niosącymi pomoc w tym zakresie • Bezradność i roszczeniowość rodzin korzystających z pomocy społecznej (wzorce pokoleniowe) • Utrudniony dostęp do poradnictwa specjalistycznego (psycholog, psychiatra, mediator) • Brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych, odrzucenie autorytetu szkoły, nauczyciela • niska świadomość społeczna dotycząca definiowania, rozpoznawania zachowań przemocowych. • Brak organizacji pozarządowych, zajmujących się wsparciem osób doświadczających przemocy.
--	--

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój gospodarczy Gminy • Pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy • Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy • Wykorzystanie potencjału i zasobów organizacji pozarządowych i potencjału intelektualnego mieszkańców Gminy • Szkolenie i podnoszenie kompetencji kadry działającej na rzecz rodziny • Chęć podnoszenia swoich kwalifikacji przez osoby pracujące z doświadczającymi przemocy i stosującymi przemoc. • Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży • Dostrzeganie ważności w działaniach 	<ul style="list-style-type: none"> • Niestabilność prawna dotycząca polityki społecznej - niespójność, częste zmiany i trudności w interpretacji przepisów • Zanik więzi i tradycji rodzinnych • Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach i zaburzenie więzi rodzinnych • Zwiększenie się liczby dzieci i młodzieży, podejmujących zachowania ryzykowne. • Wzrost agresji w społeczeństwie, polaryzacja negatywnych postaw • Ograniczanie środków finansowych z budżetu państwa na zadania realizowane przez Jednostki Samorządu Terytorialnego • Zwiększenie się liczby mieszkańców

profilaktycznych. • Rozwój zdalnych form wsparcia	wymagających pomocy instytucjonalnej • Wykorzystywanie procedury Niebieskie Karty w sprawach konfliktowych. • Etykietowanie i stygmatyzacja osób z rodzin dysfunkcyjnych przez środowisko lokalne. • Niewystarczający stopień współpracy międzyinstytucjonalnej.
--	---

VI. Cele Programu, obszary i kierunki działań

1. Cel główny:

Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Gminie Orneta.

2. Cele szczegółowe:

- Cel 1:** Zintensyfikowanie działań profilaktycznych, diagnostycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.
- Cel 2:** Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej.
- Cel 3:** Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.
- Cel 4:** Podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług przez rozwijanie i doskonalenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Wskaźnik ogólny:

Liczba osób, które skorzystały z różnych form wsparcia w związku z problemem przemocy domowej, w tym: liczba osób objętych procedurą „Niebieskie Karty” oraz liczba osób, które skorzystały ze wsparcia różnego rodzaju placówek udzielających pomocy, takich jak: specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, ośrodki interwencji kryzysowej, punkty konsultacyjne, ośrodki wsparcia, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, inne placówki świadczące pomoc osobom doznającym przemocy domowej.

3. Obszary i kierunki działań:

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej, w tym realizacji celów ustawowych oraz celów wskazanych w Programie, określono cztery podstawowe obszary zawierające kierunki działań oraz sprecyzowano oddziaływania wobec różnych grup odbiorców:

Obszar 1. Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna:

Obszar kierowany do ogółu społeczeństwa, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą domową.

Obszar 2. Ochrona, pomoc i wsparcie osób doznających przemocy domowej:

Obszar kierowany do osób doznających przemocy domowej (w tym do: kobiet, mężczyzn, dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych), jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się ochroną i pomocą osobom doznającym przemocy domowej.

Obszar 3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową:

Obszar kierowany do osób stosujących przemoc domową, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc domową.

Obszar 4. Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej:

Obszar kierowany do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Obszar 1: Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna				
Cel 1. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych, diagnostycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.				
L.p	Działania	Wskaźniki	Termin realizacji	Realizatorzy/ Partnerzy
Kierunek działań: Poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb na temat zjawiska przemocy domowej.				
1.	Diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie gminy Orneta	10 liczba przeprowadzonych lokalnych diagnoz zjawiska przemocy domowej	2024-2028	10 Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ornece 10 Zespół Interdyscyplinarny w Ornece 10 Komisariat Policji w Ornece 10 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ornece 10 Placówki Oświatowe 10 Placówki Służby Zdrowia 10 inne podmioty działające na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej
Kierunek działań: Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy domowej				
2.	Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które: - obalają stereotypy na temat przemocy domowej, usprawiedliwiające jej stosowanie,	10 liczba lokalnych kampanii społecznych. 10 liczba osób, którym udzielono informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej.	2024-2028	10 Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ornece 10 Zespół Interdyscyplinarny w Ornece 10 Placówki Oświatowe 10 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów

	<p>-opisują mechanizmy przemocy domowej oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość i społeczno-kulturowe uwarunkowania,</p> <p>- promują metody wychowawcze bez użycia przemocy i informują o zakazie stosowania kar cielesnych wobec małoletnich przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawujące opiekę lub pieczę,</p> <p>- promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy domowej, w tym ochronę i pomoc dla osób doznających przemocy, oraz interwencję wobec osób stosujących przemoc domową</p>			<p>Alkoholowych w Ornećce</p> <p>10 Komisariat Policji w Ornećce</p>
Kierunek działań: Poprawa jakości działań profilaktycznych				
3.	<p>Prowadzenie poradnictwa, w szczególności przez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy, jak również kompetencji rodziców i opiekunów w środowisku zagrożonym przemocą domową np. małoletnich</p>	<p>10 liczba placówek prowadzących poradnictwo w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.</p> <p>10 liczba osób, którym udzielono porady.</p> <p>10 liczba wizyt patronażowych prowadzonych przez położne podstawowej opieki zdrowotnej</p>	2024-2028	<p>10 Służba Zdrowia</p> <p>10 Placówki Oświatowe</p> <p>10 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ornećce</p> <p>10 Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Ornećce</p>
Kierunek działań: Realizacja Programów Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej				
4.	<p>Opracowanie i realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej</p>	<p>10 liczba realizowanych programów przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej</p>	2024-2028	<p>10 Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ornećce</p> <p>10 Zespół Interdyscyplinarny w Ornećce</p>

Obszar 2: Ochrona, pomoc i wsparcie osób doznających przemocy domowej

Cel 2. Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej				
L.p	Działania	Wskaźniki	Termin realizacji	Realizatorzy/ Partnerzy
Kierunek działań: Rozwój infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom doznającym przemocy domowej oraz wypracowanie zasad współpracy				
1.	Utworzenie i funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego	⑩ liczba Zespołów Interdyscyplinarnych ⑩ liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego	2024 -2028	⑩ Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ornećce ⑩ Urząd Miejski w Ornećce ⑩ Zespół Interdyscyplinarny w Ornećce
2.	Utworzenie i funkcjonowanie grup diagnostyczno - pomocowych	⑩ liczba funkcjonujących w danym roku grup diagnostyczno - pomocowych ⑩ liczba funkcjonujących w danym roku grup diagnostyczno - pomocowych w rozszerzonym składzie	2024-2028	⑩ Zespół Interdyscyplinarny w Ornećce
Kierunek działań: Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom doznającym przemocy domowej				
3.	Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy w szczególności: medycznej, psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej	⑩ liczba opracowanych materiałów informacyjnych	2024-2028	⑩ Zespół Interdyscyplinarny w Ornećce ⑩ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ornećce ⑩ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ornećce ⑩ Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ornećce ⑩ Komisariat Policji w Ornećce
4.	Opracowanie i realizacja indywidualnych i grupowych działań edukacyjnych kierowanych do osób doznających przemocy domowej	⑩ liczba osób doznających przemocy domowej uczestniczących w działaniach indywidualnych ⑩ liczba osób doznających przemocy domowej uczestniczących w działaniach grupowych	2024-2028	⑩ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ornećce - Punkt Konsultacyjno -Informacyjny w Ornećce
Kierunek działań: Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy domowej				
5.	Realizacja procedury „NK” przez uprawnione podmioty	⑩ liczba wszczętych w danym roku procedur „NK” tj. liczba sporządzonych formularzy „NK-A” przez przedstawicieli podmiotów wszczynających procedurę ⑩ liczba kontynuowanych w danym roku procedur	2024-2028	⑩ Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ornećce ⑩ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ornećce, ⑩ Komisariat Policji w Ornećce, ⑩ Placówki Oświatowe

		<p>„NK” wszczętych w latach poprzedzających rok sprawozdawczy</p> <p>⑩ liczba wypełnionych formularzy „NK-A” dokumentujących kolejne zdarzenie stosowanie przemocy domowej w sprawach toczących się procedur „NK”</p> <p>⑩ liczba osób objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „NK”, ze względu na problem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przemocy psychicznej - przemocy fizycznej - przemocy ekonomicznej - wykorzystania seksualnego - cyberprzemocy <p>⑩ liczba wypełnionych formularzy „NK-C”</p>		<p>⑩ Placówki Służby Zdrowia</p> <p>⑩ Zespół Interdyscyplinarny w Ornećce</p>
6.	Realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom doświadczającym przemocy domowej, pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, socjalnego, pomocy w formie grup wsparcia	<p>⑩ liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego i rodzinnego w danej instytucji</p> <p>⑩ liczba osób uczestniczących w terapii indywidualnej lub grupowej</p> <p>⑩ liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia</p> <p>⑩ liczba osób uczestniczących w grupach samopomocowych</p>	2024-2028	<p>⑩ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Punkt Konsultacyjno -Informacyjny w Ornećce</p> <p>⑩ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ornećce,</p> <p>⑩ Służba Zdrowia</p>
7.	Zapewnienie ochrony dziecku w trybie art. 12 a Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej	<p>⑩ liczba dzieci, którym zapewniono ochronę w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, w związku z bezpośrednim zagrożeniem życia lub zdrowia</p> <p>⑩ liczba zażaleń do sądu opiekuńczego na zapewnienie dziecku ochrony, o której mowa w art. 12a w/w ustawy</p> <p>⑩ liczba stwierdzonej przez sąd bezzasadności, nielegalności lub nieprawidłowości w trakcie zapewnienia dziecku ochrony</p> <p>⑩ liczba zawiadomień o</p>	2024-2028	<p>⑩ Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ornećce</p> <p>⑩ Służba Zdrowia</p> <p>⑩ Komisariat Policji w Ornećce</p>

		stwierdzeniu przez sąd bez zasadności, nielegalności lub nieprawidłowości w trakcie zapewnienia dziecku ochrony, przełożonych osób, które dokonały czynności związanych z zapewnieniem dziecku ochrony		
Kierunek działań: Monitoring działań pomocowych.				
8.	Monitoring udzielanej pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy domowej	<ul style="list-style-type: none"> ⑩ liczba zakończonych procedur „NK” z uwagi na ustanie przemocy domowej ⑩ liczba zakończonych procedur „NK” z uwagi na brak zasadności podejmowanych działań ⑩ liczba osób, wobec których podjęto działania monitorujące po zakończeniu procedury „NK” ⑩ liczba osób monitorowanych po opuszczeniu specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, w tym osób u których przemoc domowa ustała 	2024-2028	<ul style="list-style-type: none"> ⑩ Zespół Interdyscyplinarny w Ornećce ⑩ Grupy Diagnostyczno-Pomocowe (przedstawiciele: Policji, Służby Zdrowia, Oświaty, Sądu, M-GOPS)

Obszar 3: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową				
Cel 3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową				
L.p	Działania	Wskaźniki	Termin realizacji	Realizatorzy
Kierunek działań: Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy domowej.				
1	Działania wobec osób stosujących przemoc domową, w tym w ramach procedury „NK”	<ul style="list-style-type: none"> ⑩ liczba osób stosujących przemoc domową objętych procedurą „NK”, w oparciu o wypełniony formularz „NK-D” ⑩ liczba wszczętych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą domową 	2024-2028	<ul style="list-style-type: none"> ⑩ Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ornećce ⑩ Zespół Interdyscyplinarny w Ornećce ⑩ Grupy Diagnostyczno-Pomocowe ⑩ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ornećce ⑩ Komisariat Policji w Ornećce

		<p>⑩ liczba odmów wszczęcia postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą domową</p> <p>⑩ liczba zakończonych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą domową przez umorzenie postępowania</p>		<p>⑩ Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim</p>
2.	<p>Uniemożliwienie kontaktowania się osób stosujących przemoc domową z osobami doznającymi przemocy domowej między innymi przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wydanie wobec osoby stosującej przemoc domową nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, - wydanie wobec osoby stosującej przemoc domową zakazu zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej na wyrażoną w metrach odległość, - wydanie wobec osoby stosującej przemoc domową zakazu kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej, - wydanie wobec osoby stosującej przemoc domową zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, i 	<p>⑩ liczba zastosowanych przez Policję nakazów natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazów zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia,</p> <p>⑩ liczba zastosowanych przez Policję zakazów zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej na wyrażoną w metrach odległość,</p> <p>⑩ liczba zastosowanych przez Policję zakazów kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej,</p>	2024-2028	<p>⑩ Komisariat Policji w Ornece</p> <p>⑩ Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim</p>

<p>przebywania na tym terenie,</p> <ul style="list-style-type: none"> - zatrzymywanie osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową, - stosowanie przez prokuratora oraz występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową, środków zapobiegawczych, w szczególności w przedmiocie dozoru Policji z zakazem kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej, a także nakazania opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazania zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, ewentualnie tymczasowego aresztowania, - występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób stosujących przemoc domową środków karnych lub probacyjnych polegających na obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, kontaktowania się lub zbliżania do pokrzywdzonego, nakazie opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazie zbliżania się do mieszkania i jego 			
---	--	--	--

	bezpośredniego otoczenia.			
3.	Działania i współpraca służb, wymiana informacji między nimi	<p>⑩ liczba wniosków kuratorów sądowych do sądu o zarządzenie wykonywania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności albo odwołanie zwolnienia</p> <p>⑩ liczba wniosków o nałożenie obowiązków uczestnictwa w programach korekcyjno- edukacyjnych</p> <p>⑩ liczba wniosków o nałożenie obowiązków uczestnictwa w programach psychologiczno- edukacyjnych</p>	2024-2028	<p>⑩ Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim;</p> <p>⑩ Zespół Interdyscyplinarny w Ornećce,</p> <p>⑩ Grupy diagnostyczno - pomocowe</p>

Obszar 4: Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

Cel 4. Podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług przez rozwijanie i doskonalenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Lp	Działania	Wskaźniki	Termin realizacji	Realizatorzy
Kierunek działań: Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej				
1	Organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej, w tym: - członków ZI - członków GDP	<p>⑩ liczba szkoleń</p> <p>⑩ liczba osób uczestniczących w szkoleniach</p> <p>⑩ liczba członków ZI uczestniczących w szkoleniach</p> <p>⑩ liczba członków GDP uczestniczących w szkoleniach</p>	2024-2028	<p>⑩ Komisariat Policji w Ornećce</p> <p>⑩ Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ornećce</p> <p>⑩ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ornećce</p>

VII. Przewidywane efekty realizacji Programu

Głównym założeniem jest kompleksowość i interdyscyplinarność działań ukierunkowanych na wsparcie i ochronę osób doświadczających przemocy, edukację i pomoc w korygowaniu zachowań osób stosujących przemoc; edukację kadr instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz szeroko ujętą edukację społeczeństwa. Zakłada się, że zadania realizowane w ramach programu, doprowadzą do ograniczenia skali tego zjawiska w Gminie Orneta, skuteczności pomocy i wsparcia osobom zagrożonym i doznającym przemocy domowej poprzez:

- podniesienie świadomości społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej oraz zwiększenie wiedzy na temat mechanizmów i skutków przemocy,
- rozwój, wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
- podniesienie jakości usług świadczonych na rzecz osób zagrożonych bądź doznających przemocy domowej,
- zintensyfikowanie i podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową,
- podniesienie kwalifikacji i wzrost kompetencji osób zajmujących się świadczeniem usług dla osób dotkniętych przemocą domową oraz osób tę przemoc stosujących.

VIII. Adresaci Programu

Program skierowany jest do:

1. ogółu społeczeństwa, w tym osób zagrożonych przemocą domową;
2. osób doznających przemocy domowej;
3. osób stosujących przemoc domową;
4. świadków przemocy domowej;
5. służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.

IX. Realizatorzy Programu

Realizatorami Programu są:

1. Burmistrz Ornety
2. Zespół Interdyscyplinarny w Ornece,
3. Punkt Informacyjny - Konsultacyjny dla osób doświadczających przemocy domowej,
4. Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ornece,
5. Komisariat Policji w Ornece,
6. Straż Miejska,
7. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ornece,
8. Placówki oświatowo-wychowawcze oraz placówki nauczania i wychowywania z terenu Gminy Orneta,
9. Placówki Służby Zdrowia z terenu Gminy Orneta,
10. Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim,
11. Organizacje pozarządowe,

12. Inne instytucje, placówki, osoby fizyczne zainteresowane realizacją programu.

KOALICJA NA RZECZ PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY

Policja - interwencja, Niebieska Karta.

Sąd, Prokuratura – egzekucja prawna.

M-GOPS - pomoc socjalna, poradnictwo.

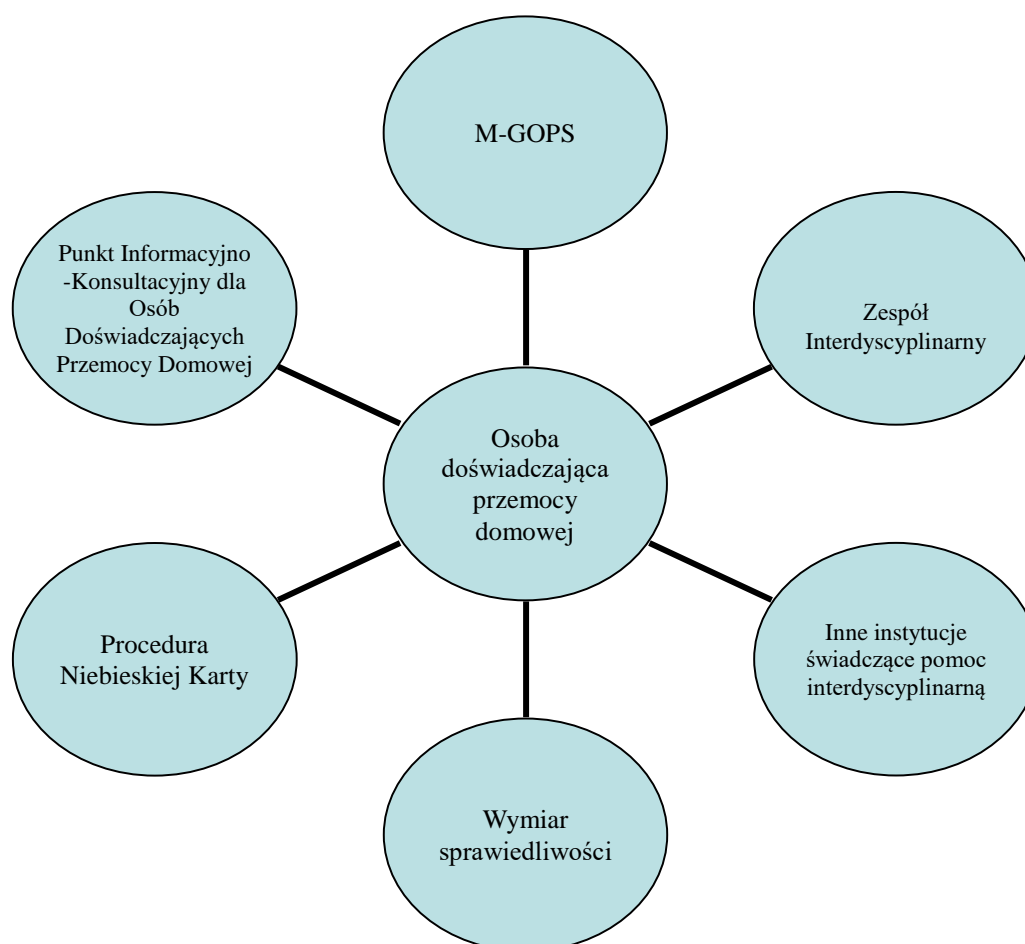
Poradnie Psychologiczno Pedagogiczne - diagnostyka, psychoterapia.

Organizacje pozarządowe - w ramach zadań statutowych.

SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY

Organy ścigania	Inne podmioty Uczestniczące	
Policja	Poradnie Instytucje samorządowe	Szkoły, Placówki Opiekuńczo- Wychowawcze, Pedagodzy szkolni, Nauczyciele, Wychowawcy
Prokuratura	Służba zdrowia Lekarz rodzinny Lekarz psychiatra Szpitale, Pogotowie Ratunkowe	Organizacje Pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje)
Kuratorzy sądowi	Gminna Komisja RPA	
Sąd Rejonowy Wydział Karny Wydział Rodzinny i Nieletnich	Straż Miejska	

SCHEMAT GMINNEGO SYSTEMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W GMINIE ORNETA

X. Sposób monitorowania i sprawozdawczości

Celem monitorowania Programu jest pokazanie wiarygodnych, rzetelnych informacji o stanie zaawansowanych prac, postępach, uchybieniach w realizacji zadań, zmianie zakresu zadań czy też o zaniechaniu realizacji zadania wraz z przyczynami i uzasadnieniem takiego stanu rzeczy.

Monitoring to systematyczne określanie dynamiki zmian danego zjawiska. Monitoring rozumiany jest jako proces systematycznego zbierania i analizowania danych ilościowych i jakościowych dotyczących prowadzonych działań. Jego celem jest zapewnienie zgodności realizacji programu z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i wytyczonymi celami. Monitoring ma na celu uzyskanie informacji na temat realizacji planowanych w ramach Programu działań w zakresie ich czasu realizacji, założeń, oraz przełożenia na przewidywane efekty jego realizacji.

Koordynatorem Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej jest Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ornece. Program monitorowany będzie przez Zespół Interdyscyplinarny.

XI. Miejsce i czas realizacji Programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej będzie realizowany na terenie Gminy Orneta w latach 2024– 2028. Działania zaplanowane do realizacji będą wprowadzane w formie ciągłej.

XII. Finansowanie Programu

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Orneta, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł: środki z budżetu Miasta znajdujące się w rozdziale 85154 przeznaczone na Przeciwdziałanie alkoholizmowi, środki będące w dyspozycji współrealizatorów programu i innych sponsorów.

PODSUMOWANIE

Przemoc domowa to zjawisko, które nie powinno mieć miejsca, ponieważ nikt nie ma prawa naruszać praw i dóbr osobistych człowieka, powodować cierpienia. Niestety przemoc występuje od zawsze i dlatego należy podejmować wszelkie działania mające na celu zmniejszenie skali tego zjawiska. Niezmiernie istotna jest tutaj współpraca, zaangażowanie oraz wysiłek wszystkich służb, reagujących na problemy społeczne, ukierunkowany na przeciwdziałanie temu zjawisku i udzielaniu wsparcia.